

© Wydawnictwo WAM – Księża Jezuici, 2016

K S . L E S Z E K M A T E J A

BÓG MÓWI DO CIEBIE POZNAJ MNIE

NAWRÓCENIE
I TOWARZYSZENIE
JEZUSOWI

DROGA EWANGELICZNEGO WTAJEMNICZENIA

WYDAWNCTWO WAM

**BÓG MÓWI DO CIEBIE
POZNAJ
M NIE**

K S . L E S Z E K M A T E J A

**BÓG MÓWI DO CIEBIE
POZNAJ
M N I E**

**NAWRÓCENIE
I TOWARZYSZENIE
JEZUSOWI**

WYDAWNICTWO WAM

© Wydawnictwo WAM – Księża Jezuit, 2016

Opieka redakcyjna: Olaf Pietek
Redakcja: Anna Poinc-Chrabąszcz
Korekta: Dariusz Godoś
Projekt okładki: Anna Jędrusiak
Skład: Edycja

e-ISBN 978-83-277-0525-9

WYDAWNICTWO WAM
ul. Kopernika 26 • 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 200 • faks 12 42 95 003
e-mail: wam@wydawnictwowam.pl
www.wydawnictwowam.pl

DZIAŁ HANDLOWY
tel. 12 62 93 254-255 • faks 12 62 93 496
e-mail: handel@wydawnictwowam.pl

KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA
tel. 12 62 93 260
e.wydawnictwowam.pl

druk: Drukarnia Wydawnicza • Kraków

Spis treści

Wprowadzenie	9
1. Spotkania ze Słowem Bożym	13
1.1. Jak czytać Pismo Święte?	13
Wstęp	13
Tydzień I – Biblijne zasady spotkania ze Słowem Bożym.	21
Tydzień II – Świadkowie tradycji przewodnikami po lekturze Pisma Świętego .	28
1.2. Tajemnica Słowa Bożego.	35
Wstęp	35
Tydzień III – Ogród Pisma Świętego	41
Tydzień IV – Tajemnica Boga i człowieka	47
1.3. Dekalog	53
Wstęp	53
Tydzień V – Wiara w Jezusa. Pierwsze przykazanie Dekalogu	57
Tydzień VI – Drugie przykazanie Dekalogu	63
Tydzień VII – Trzecie, czwarte i piąte przykazanie Dekalogu	67
Tydzień VIII – Szóste, siódme, ósme, dziewiąte i dziesiąte przykazanie Dekalogu	73
1.4. Nawrócenie	78
Wstęp	78
Tydzień IX – Życie w prawdzie.	82
5 Tydzień X – Chrzest Janowy	88

Spis treści

Tydzień XI – Oczyszczenie i oświecenie.	93
Tydzień XII – Chrzest Jezusa.	98
Tydzień XIII – Pustynia Jezusa.	104
Tydzień XIV – Moc Słowa Bożego.	109
 2. Towarzystwo Słowu Bożemu.	115
 2.1. Uczniostwo.	115
Wstęp.	115
Tydzień XV – Sympatyk a uczeń Jezusa.	118
Tydzień XVI – Powołanie uczniów.	123
 2.2. Błogosławieństwa.	128
Wstęp.	128
Tydzień XVII – Błogosławieni ubodzy w duchu – <i>anawim</i>	132
Tydzień XVIII – Błogosławieni, którzy się smucą. Błogosławieni cisi – łagodni. .	137
Tydzień XIX – Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości.	
Błogosławieni miłosierni.	142
Tydzień XX – Błogosławieni czystego serca.	147
Tydzień XXI – Błogosławieni wprowadzający pokój.	152
Tydzień XXII – Błogosławieni, którzy cierpią prześladowanie	
dla sprawiedliwości.	157
Tydzień XXIII – Radość z cierpienia ze względu na Jezusa.	163
 2.3. Kazanie na Górze.	168
Wstęp.	168
Tydzień XXIV – Światłość świata.	175
Tydzień XXV – Gniew i pożądliwość.	179
Tydzień XXVI – Prawdomówność i miłość nieprzyjaciół.	184
Tydzień XXVII – Miłosierdzie, modlitwa, post.	189
Tydzień XXVIII – Wolność od dóbr ziemskich.	194
Tydzień XXIX – Problem osądzania i wytrwała modlitwa.	199
Tydzień XXX – Dwie drogi.	204

Spis treści

2.4. Weryfikacja uczniostwa	210
Wstęp	210
Tydzień XXXI – Pole zachęty	212
 Zakończenie	 218
 Bibliografia	 220
Wykaz skrótów	222
Przypisy	223

Wprowadzenie

Oddawana do rąk Czytelnika książka jest owocem wieloletnich teologicznych i duszpasterskich poszukiwań nowej metody lektury Słowa Bożego, która pomogłaby wiernym bardziej owocnie je rozważać i stosować jego naukę w codziennym życiu. W praktyce duszpasterskiej można zauważyć, że wielu z tych, którzy odkryli wartość czytania Pisma Świętego, nie sięga po nie codziennie, a tylko okazjonalnie. Owoce spotkania ze Słowem Bożym są jednak wówczas znacznie mniejsze niż wtedy, kiedy jest ono codziennym pokarmem.

Do tej pory najczęstszym rozwiązaniem tego dylematu była propozycja medytacji nad tekstami Biblii, które w danym dniu są odczytywane w czasie Mszy Świętej. Jest to niewątpliwie bardzo cenna praktyka, zwłaszcza jako przygotowanie do udziału w codziennej Eucharystii. Choć czytania mszalne są ułożone na zasadzie kontynuacji, to jednak bardzo często istnieją duże luki w ciągłości tekstu, które uniemożliwiają odczytywanie tekstu Pisma Świętego w kontekście poprzednich jego fragmentów, co nie pozwala w pełni odkryć jego przesłania. Dlatego zawsze preferowałem lekturę poszczególnych ksiąg Ewangelii w grupach biblijnych, zachęcając uczestników do codziennej medytacji analizowanych wersetów.

Odkrycie bogactwa Pisma Świętego zawdzięczam ojcom Kościoła i ich niestrudzonemu popularyzatorowi księdzu profesorowi Edwardowi Stańkowi. Ukazana przez nich metoda odczytywania przesłania Ewangelii zakłada analizę tekstu werset po wersecie i wzywa do skonfrontowania tak odczytanego Słowa Bożego ze swoim życiem. W ten sposób można odczytać sens dosłowny i duchowy Pisma Świętego. Ten ostatni dzieli się jeszcze na sens moralny, alegoryczny i anagagiczny. *Katechizm Kościoła katolickiego* przytacza średniowieczny dwuwiersz, który ukazuje istotę wymienionych czterech

9 rodzajów sensu Pisma Świętego:

Wprowadzenie

„Sens dosłowny przekazuje wydarzenia, alegoria prowadzi do wiary,
Sens moralny mówi, co należy czynić, anagogia – dokąd dążyć” (KKK 118).

Tradycja Kościoła podkreśla konieczność odczytywania najpierw sensu dosłownego, co wyraził święty Tomasz, mówiąc: „Wszystkie rodzaje sensu Pisma Świętego powinny się opierać na sensie dosłownym” (KKK 116). W niniejszej książce zawsze będę się zatem starał najpierw odkryć ten fundamentalny sens Pisma Świętego. Następnie spróbuję przedstawić sens moralny, a niekiedy sens alegoryczny rozważanego Słowa Bożego. W szczególności sposób będzie zaakcentowany jego sens anagogiczny, który zostanie ukazany w kluczu inicjacyjnym. Greckie słowo *anagogia* należy tłumaczyć jako „ruch wzwyż”, dlatego też anagogiczny sens Pisma Świętego ukazuje etapy rozwoju duchowego człowieka. Metoda inicjacyjnego odczytywania Biblii, którą prezentują prace profesora Bogusława Górki, wyrasta natomiast z przekonania, że teksty Nowego Testamentu, a zwłaszcza Ewangelie, powstały jako podręczniki, według których w pierwotnym Kościele przygotowywano do chrztu.

Będąc pod wpływem inspiracji najstarszej tradycji Kościoła oraz najnowszych prac naukowych nad przesłaniem Nowego Testamentu, podjąłem próbę napisania pomocy dla moich parafian w Rusolicach – podkrakowskiej wsi, z którymi od lat czytałem Ewangelię w grupach biblijnych¹. Ponieważ z tych materiałów pragnęły korzystać inne grupy, spoza parafii, zrodził się pomysł, aby przygotować tę propozycję do druku. Moja książka jest zbiorem materiałów z pierwszego roku spotkań grup biblijnych. W związku z tym, że teksty powstawały z tygodnia na tydzień, publikacja ma układ tygodniowy z wyszczególnieniem kolejnych dni. Do każdego dnia zostały przypisane fragmenty Pisma Świętego z podanymi na marginesach sigłami, czyli „współrzędnymi” fragmentu (oznaczającymi skrótową nazwę księgi, jej rozdział i wersety), przeznaczone do codziennej medytacji. Komentarze i propozycje odniesienia biblijnych prawd do naszego życia mają być pomocą w tych codziennych rozważaniach. Szczupłość komentarzy wynika z przyczyn czysto technicznych: materiały do tygodniowej refleksji były pomieszczone na jednej kartce formatu A4, co ułatwiało ich drukowanie. Zasadniczo co trzy tygodnie odbywały się spotkania, których celem było podsumowanie rozważanych fragmentów Pisma Świętego w minionych dniach i wprowadzenie do kolejnych. Na każdym spotkaniu była przybliżana tematyka dwóch następnych tygodni rozważań Słowa Bożego, natomiast trzeci miał charakter powtórzeniowy – każdy indywidualnie powracał do

najważniejszych i najbardziej dla niego poruszających tekstów z poprzednich dwóch tygodni. Podobnie po każdym z głównych punktów prezentowanych w książce materiałów zalecane jest powtórzenie rozważanych treści. Zawiera ona materiał na cały rok formacji biblijnej, czyli treści do rozważań na trzydzieści jeden tygodni, przy uwzględnieniu piętnastu tygodni powtórzeniowych i przerwy wakacyjnej. Okres wakacji można wykorzystać na podsumowanie całości rozważań. Każdy z rozdziałów został podzielony na punkty, w których połączono tematycznie materiały do rozważań biblijnych. Tak wydzielone grupy tematyczne są poprzedzone wstępem, który pozwala Czytelnikowi zaznajomić się z głównymi zagadnieniami poruszonymi w danej części książki.

Zasadniczą cechą tej propozycji jest jej inicjacyjny charakter: zaprasza ona Czytelnika do wieloletniej wędrówki ku głębszemu poznaniu Jezusa poprzez Jego Słowo. Owocem pierwszego roku tej wędrówki jest odkrycie prawdy, że na początku Ewangelii można wyróżnić dwa ważne etapy związane z doświadczeniem Bożego miłosierdzia, w które Bóg chce wprowadzić każdego, kto pragnie poznać Jego tajemnicę. Pierwszym jest nawrócenie, wzywają do niego Jan Chrzciciel i Jezus na początku swej misji; drugim – rozpoczęcie uczniostwa w szkole Jezusa.

Pierwsza część niniejszej książki, *Spotkania ze Słowem Bożym*, ukazuje metodę czytania Pisma Świętego, a następnie podprowadza Czytelnika do nawrócenia. Ten etap można nazwać prekatechumenatem, podczas którego inicjowany doświadcza poznania Boga jako Pana i Ojca. Celem drugiej części, *Towarzyszenie Słowu Bożemu*, jest natomiast rozpoczęcie uczniostwa w szkole Jezusa, czyli katechumenatu, który ma wprowadzić inicjowanego w tajemnicę człowieczeństwa i Bóstwa Jezusa. Tak zarysowana perspektywa medytacji nad Pismem Świętym ukazuje dwa etapy życia według zasad sprawiedliwości Bożej. Pierwszym stopniem sprawiedliwości jest życie zgodnie z zasadami Dekalogu, co stanowi przedmiot refleksji w pierwszym rozdziale tej książki. W drugim rozdziale będzie nakreślona perspektywa życia ucznia Chrystusa na podstawie *Kazania na Górze*, gdzie aspekt sprawiedliwości człowieka jest podniesiony jeszcze wyżej, co Jezus wyraził słowami: „Jeśli wasza sprawiedliwość nie będzie większa niż uczonych w Piśmie i faryzeuszy, nie wejdziecie do królestwa niebieskiego” (Mt 5, 20).

11 Kieruję słowa podziękowań do moich parafian z Rusocic, których pragnienie codziennego czytania i rozważania Pisma Świętego zmobilizowało mnie

Wprowadzenie

do przygotowania tych materiałów. Zawdzięczam im nie tylko inspirację, ale także konkretne wskazówki, nieocenione przy redagowaniu cotygodniowych materiałów, odnoszące się zarówno do ich treści, jak i formy. Kolejne grupy, którym jestem winien wdzięczność za wkład w przygotowanie prezentowanych materiałów, to Wspólnota Świeckiego Zakonu Karmelitów Bosych w Chrzanowie oraz przewodniczki i wędrownicy Skautów Europy z hufców krakowskich Stowarzyszenia Harcerstwa Katolickiego „Zawisza”, z którymi również czytałem Pismo Święte opisaną tutaj metodą. Nie mogę pominąć także tych osób, które w ramach indywidualnego kierownictwa duchowego, korzystając z niniejszych materiałów, wpłynęły na ich ostateczny kształt. Wyrazy szczególnej wdzięczności kieruję do księdza profesora Edwarda Stańka, który zechciał przeczytać moje rozważania i podzielić się ze mną cennymi uwagami nadającymi im ostateczną wersję. Nieodzowna była także pomoc pana Olafa Pietka – redaktora tej książki.

1. Spotkania ze Słowem Bożym

1.1. Jak czytać Pismo Święte?

WSTĘP

Zasady czytania Pisma Świętego – głos objawienia

Jeśli zapragnąłeś w nowy sposób, systematycznie czytać Pismo Święte, zapewne zastanawiasz się, jak to robić. Aby ułatwić ci zadanie, przedstawię teraz zarys biblijnych zasad lektury Bożego Słowa, czyli spróbuję ukazać, co Pismo Święte mówi o sobie samym i jakie daje wskazówki, abyś owocnie spotykał się z Jezusem na kartach Biblii.

Pierwszym, fundamentalnym warunkiem owocnego spotkania ze Słowem Bożym jest pragnienie. Mówi o tym prorok Amos: „Oto nadejdą dni – wyrocznia Pana Boga – gdy ześlę głód na ziemię, nie głód chleba ani pragnienie wody, lecz głód słuchania słów Pańskich” (Am 8, 11). Proś Boga, aby to proroctwo spełniło się w twoim życiu, abyś doświadczył głodu spotkania się z Jezusem w Słowie Bożym. Jeśli go otrzymasz, przygotuj się na spotkanie z Bogiem w Jego Słowie.

Zawsze ilekroć otworzysz Biblię, rozpocznij modlitwę – to druga ważna zasada czytania Pisma Świętego. Jej kontynuacją będzie sama medytacja nad Słowem Bożym. Jeśli zastanawiasz się, jaka modlitwa jest najodpowiedniejsza do tego celu, to posłuchaj świętego Pawła: „Podobnie także Duch przychodzi z pomocą naszej słabości. Gdy bowiem nie umiemy się modlić tak, jak trzeba, sam Duch przyczynia się za nami w błaganiach, których nie można wyrazić słowami. Ten zaś, który przenika serca, zna zamiar Ducha, wie, że przyczynia

1. Spotkania ze Słowem Bożym

się za świętymi zgodnie z wolą Bożą” (Rz 8, 26–27). Pismo Święte podpowiada nam, że należy rozpocząć spotkanie ze Słowem Bożym od modlitwy do Ducha Świętego. Księgi biblijne zostały napisane przez różnych redaktorów pod Jego natchnieniem i tylko dzięki łasce Autora tych ksiąg można odczytać ich sens. Tylko Duch Święty ma moc, aby zapisane przed wiekami Słowo Boże mogło być zrozumiałe i wyrażone w działaniu. Jezus zapowiadał: „Gdy zaś przyjdzie On, Duch Prawdy, doprowadzi was do całej prawdy” (J 16, 13), zatem ilekroć otworzysz Pismo Święte, tylekroć prosz w modlitwie – choćby krótkiej – o łaskę Ducha Świętego.

Trzecim warunkiem owocnego spotkania ze Słowem Bożym jest zrozumienie tego, co czytamy. Najlepiej tę prawdę oddaje przypowieść o siewcy (por. Mt 13, 3–9.18–23), kiedy Jezus mówi, że jeśli ktoś słucha Słowa Bożego, a nie rozumie go, „przychodzi Zły i porywa to, co zasiane jest w sercu” (Mt 13, 18). Może pojawić się pytanie, co należy uczynić, aby zrozumieć przeczytane Słowo Boże. Pierwszym warunkiem jest regularne czytanie i rozważanie Pisma Świętego. O niebezpieczeństwie niestałości w spotkaniach ze Słowem Bożym mówi druga część paraboli o siewcy, ta o ziarnie, które padło na grunt skalisty i szybko wzeszło, ale równie szybko uschło. Dotyczy to człowieka, który „słucha słowa i natychmiast z radością je przyjmuje; ale nie ma w sobie korzenia i jest niestały. Gdy przyjdzie ucisk lub prześladowanie z powodu słowa, zaraz się załamuje” (Mt 13, 20–21). Obok stałości konieczna jest również determinacja w rozważaniu Słowa Bożego. Konsekwencje braku determinacji są ukazane w trzeciej części rozważanej przypowieści, w której ziarno pada między ciernie, a oznacza ono tego, „kto słucha słowa, lecz troski doczesne i ułuda bogactwa zagłuszają słowo, tak że zostaje bezowocne” (Mt 13, 22).

Zrozumienie Słowa Bożego nie może być tylko czysto intelektualne. Wyjaśnienie przypowieści o siewcy w Ewangelii według św. Mateusza poprzedza cytat z Księgi Izajasza, w którym Bóg wyrzuca Izraelowi, że ma stwardniałe serce, aby „swym sercem nie zrozumieli” (Mt 13, 15b). Bóg chce, abyś zrozumiał sercem Jego Słowo. Pragnąc dowiedzieć się, na czym polega zrozumienie sercem Słowa Bożego, sięgnijmy do wyjaśnienia przypowieści o siewcy u pozostałych ewangelistów synoptycznych. W Ewangelii według św. Marka zakończenie tego wyjaśnienia brzmi następująco: „Wreszcie zasiani na ziemię żyzną są ci, którzy słuchają słowa, przyjmują je i wydają owoc: trzydzie- 14
stokrotny, sześćdziesięciokrotny i stokrotny” (Mk 4, 20). Aby zatem wydać